

מראי מקומות - יומא

נב:

בקטורת של כל יום צריך הכהן להמתין שם עד שנתמלא הבית כולו עשן.

ד. ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון

בענין ביאה ריקנית להיכל, דן המשנה למלך (הל' ביאת מקדש, ג' י"ט ד"ה אך מדבר), האם האיסור הוא גם בשהיה לבד, אף אם בא בהיתר, או שהאיסור הוא רק כשהביאה להיכל היתה שלא לצורך עבודה. וכתב, שאם אינו מתחייב משום הביאה, שוב אינו מתחייב, וכן הנכנס להיכל או לקודש הקדשים לצורך עבודה וכלתה עבודתו ושהה כל היום כולו, אינו מתחייב. והביא ראייה ממשנתנו, שהרי תפילה זו של הכהן גדול אינה אלא מדברנן, שהרי אינה מרומת בפסוקים כלל, ואם נאמר שיש איסור שהיה כיצד שהה שם להתפלל, והרי אין זו עבודה כלל. אלא על כרחך, שכיון שהכניסה היתה לצורך עבודה אין איסור בשהיה לבדה.

אלא שלפי זה צריך להבין מדוע לא התפלל בקדש הקדשים, והרי גם בקודש הקדשים אין איסור שהיה כשנכנס לצורך עבודה. ותיירץ החזון יחזקאל (ב', י"א), שהטעם שלא התפלל שם הוא או משום העשן שהיה שם ולא היה יכול לעמוד, או משום האיסור לזון את עיניו מבית קודש הקדשים.

ה. משנגזר ארון נגזזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה הקשה המנחת חינוך (ק"ה, א'), כיון שמצות משיחת כהן גדול ומלכים נמנית בתרי"ג מצוות, על כרחך היא מצוה לדורות, שהרי מצוה לשעה אינה נמנית במנין המצוות. ואם כן מדוע לא עשו שמן המשחה בזמן בית שני. וביאר, שכיון שכתוב 'היה זה לי לדורותיכם', נמצא שרק משה נצטוו לעשות השמן, כמבואר בש"ס (הוריות י"א, ב) שכולו קיים לעתיד לבוא, ועל כן שוב אי אפשר לעשותו עוד, אכן עדיין מצות משיחה נהגת לדורות, שהרי השמן קיים לעתיד לבא, ושייך לדורות למשוח כהנים ומלכים בשמן זה.

ו. ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה

הקשו התוספות ישנים, מדוע הזכיר הפרחים, והרי כיון שכבר גמל שקדים, ממילא שוב אין כאן פרחים. ותיירצו, שמקצת הפרחים נשארו, שלא גמלו שקדים, ונשארו פרחים. ובדרש משה (פ' קרח) נקט שהיה נס מיוחד שנשארו הפרחים עם השקדים, והעיר, לאיזה צורך נעשה נס זה. וביאר, שבא ללמדנו שפרחי קדושה אינם נובלים ואינם כלים לעולם. דהיינו, שפירות המצוה, הם עשיית וקיום המצוה, ודאי קיימים לעד, והשמיעונו שאף הטירחא והצער שבאו לו מקיום המצוה ולימוד התורה, גם הם קיימים לעד, ואינם דומים לדברים גשמיים, שמשלמים רק עבור הפרי.

ז. מסתברא כמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו דתנן

מלמדן אותה הזהר שלא תתחיל מפניך שמה תכוה כתב התוספות הרא"ש, שטעם הסובר 'חוצה שהיא פנימה לו' הוא, משום שאין מעבירין על המצוות.

א. החיצונה היתה פרופה מן הדרום

כתב המאירי (לעיל מ"ז) שהסיבה שלא היו שתיהן פרופות מצד אחד, היא כדי שהכהנים הנמצאים בהיכל לא יוכלו לראות לתוך קודש הקדשים. והשיח יצחק (כ"א) הביא דבריו, והקשה שלכאורה לדעת רבי יוסי שלא היתה אלא פרוכת אחת, ופרופה מן הצפון, קשה שכל קודש הקדשים היה נראה. ותיירץ, שלא היתה הפריפה בכל עת, אלא רק ביום הכיפורים בשעה שהיה הכהן גדול עומד להכנס לקודש הקדשים, אבל בשאר ימות השנה לא היתה פרופה.

ב. הגיע לארון נותן את המחטה בין שני הבדים

הקשה הגבורת ארי, כיון שלא נאמר שהקטורת צריכה להיות בין הבדים, אלא 'מבית לפרוכת', כיצד הותר לו להרבות בפסיעות עד שמגיע לבין הבדים, והניח בקושיא. ובחידושי הגרי"ז (בספרו על יומא עמ' 32) כתב, שלא נתבאר מהיכן למדו שהקטורת הקטורת צריכה להיות דוקא בין הבדים, ולא במקום אחר בקודש הקדשים. וכתב לדייק מדברי הרמב"ם שהדין שצריך להיות לפני הארון למדוה מפי השמועה, ודרשו כן ממה שנאמר 'לפני ה', שצריך להיות דוקא לפני הארון. והביא דברי הגבורת ארי הנ"ל שאין דין להקטיר דוקא בין הבדים, והניח בצ"ע. ובקריית ספר (עבודת יו"כ פרק ד') כתב, שמהפסוק משמע שמיד שנותן הקטורת מכסה הכפורת, ומזה שנותן הקטורת בין שני בדי הארון.

ג. צבר את הקטורת על גבי גחלים ונתמלא כל

הבית כולו עשן יצא ובה לו דרך בית כניסתו

יש לעיין, מהו גדר הדין שאינו יוצא מבית קדשי הקדשים עד שנתמלא כל הבית כולו עשן.

בחידושי הגרי"ז על הרמב"ם (מכתבים, עמ' עז) כתב, שהיה מקום לומר, שהוא כמו שמצינו בשאר קטורת של כל ימות השנה, שמשתעלה תמרתה שוב אין בה מעילה. כך השיעור ביום הכיפורים הוא עד שנתמלא כל הבית כולו עשן. אכן כתב שזה אינו, אלא בין בכל השנה בין ביום הכיפורים, מצות הקטורת היא כל זמן שהתמרה עולה, ואף ביום הכיפורים גם אם נתמלא הבית כולו עשן מועל כל זמן שהתמרה עולה. ומה שצריך נתמלא הבית כולו עשן, היא מצוה במעשה ההקטרה של יום הכיפורים, שלא גמר מצות הקטרה עד שנתמלא הבית כולו עשן. ודין זה אינו שייך בקטורת של שאר השנה, שודאי כיון שזרק הקטורת על האישים כבר נגמרה מצותו ויכול לצאת, ודין עליית תמרתו הוא גדר במה שנחשב מצות קטורת, שלאחר שעלתה תמרתו שוב אין בזה עוד מצות קטורת. אבל ביום הכיפורים חלק ממעשה מצות הקטורת, הוא שצריך למלא כל הבית עשן, וכל זמן שלא עשה כן לא גמר מצותו. ודין זה נלמד מהנאמר 'וכסה ענן הקטורת את הכפורת', שהכהן גדול צריך לכסות את ענן הקטורת על הכפורת. והביא שכן מבואר בקריית ספר (הל' עבודת יו"כ פ"ד) עיי"ש.

והתפארת ישראל (תמיד פרק ו', יכ"ז) כתב כדבר פשוט, שגם